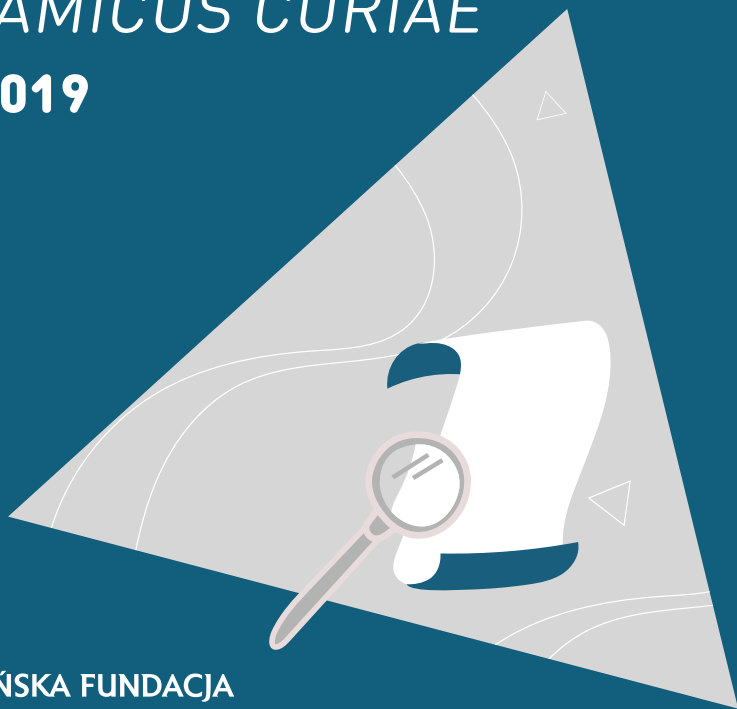

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

JAKO *AMICUS CURIAE*
2018–2019

HR HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

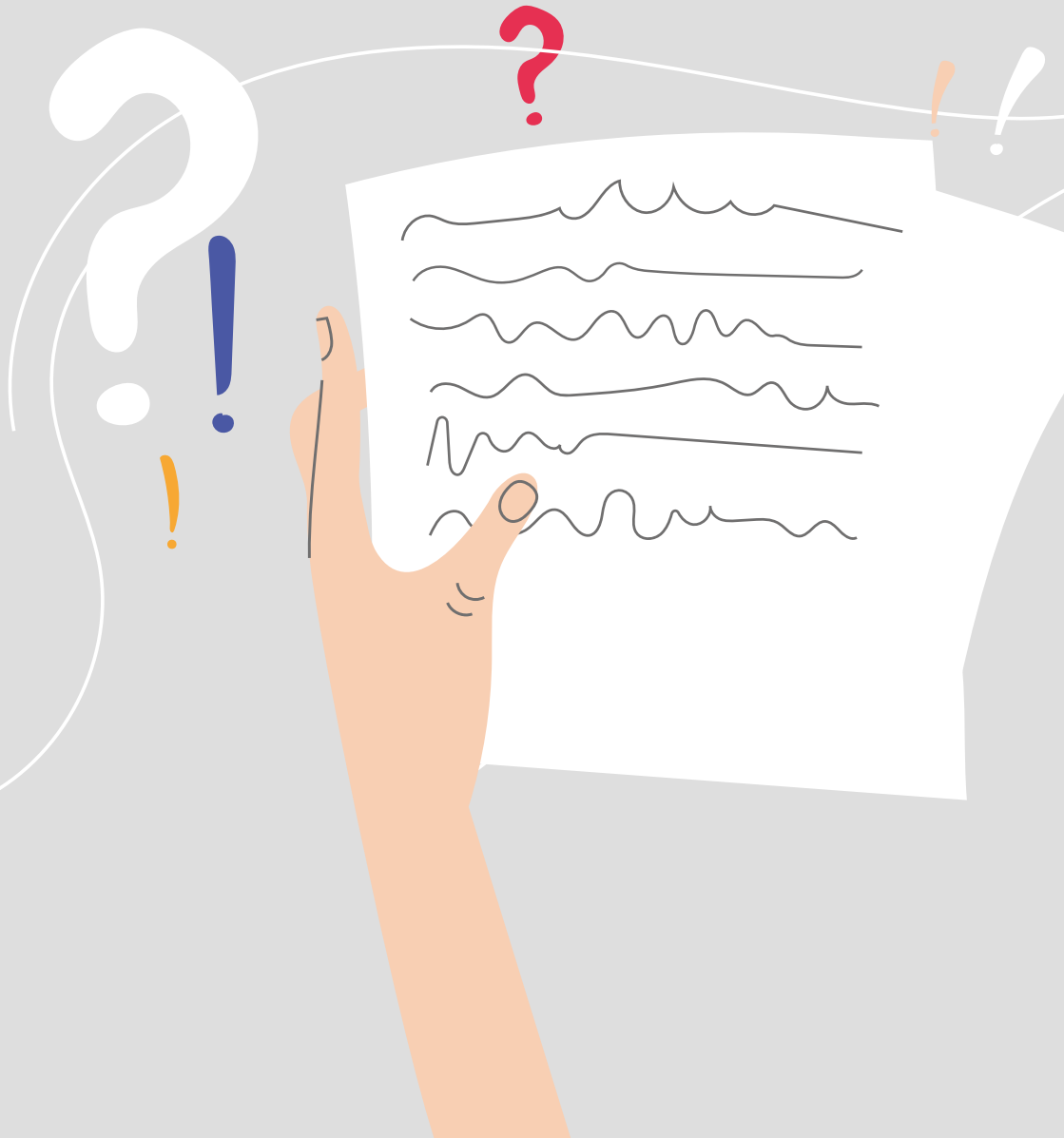
HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

JAKO *AMICUS CURIAE*
2018–2019

SPIS TREŚCI

Kim jesteśmy?	7
Co robimy?	7
HFPC jako <i>amicus curiae</i>	8
Opinie <i>amicus curiae</i> 2018-2019	9
Nasz zespół <i>amicus curiae</i>	11
OPINIE AMICUS CURIAE ZŁOŻONE W POSTĘPOWANIACH PRZED EUROPEJSKIM TRYBUNAŁEM PRAW CZŁOWIEKA	12
Wolność od tortur	13
Efektywność postępowań w przypadku zarzutów o nadużycie siły przez policjantów	13
Prawo do sądu	15
Status Krymu w świetle prawa międzynarodowego	15
Wygaszenie kadencji członka krajowej rady sądownictwa, a prawo do sądu	17
Orzekanie przez wadliwie powołanego sędziego jako naruszenie art. 6 EKPC	19
Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego	22
Transkrypcja aktów urodzenia dzieci urodzonych przez surorogatkę	22
Wolność słowa	26
Wolność wypowiedzi w czasie konfliktów zbrojnych	26
Zniestawienie jako ograniczenie swobody wypowiedzi	28
Wolność zgromadzeń i stowarzyszenia się	30
Ograniczenia dla działania społeczeństwa obywatelskiego	30
Gwarancje proceduralne dotyczące wydalania cudzoziemców	32
Gwarancje proceduralne w sprawach wydalania cudzoziemców uznanych za zagrożenie dla bezpieczeństwa	32
OPINIE AMICUS CURIAE ZŁOŻONE PRZED SĄDAMI W POLSCE	34
Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego	35
Sprawa warunkowego tymczasowego aresztowania	35
Wolność wyrażania opinii	39
Znieważenie uczuć religijnych	39
Wolność zgromadzeń	42
Sprawa zakazu Marszu Równości w Rzeszowie	42
OPINIA AMICUS CURIAE ZŁOŻONA PRZED SĄDEM KRAJOWYM W KIRGISTANIE	45
Charakter decyzji komitetu praw człowieka i prawo do sprawiedliwej kompensacji	46
POZOSTAŁE OPINIE AMICUS CURIAE ZŁOŻONE PRZED HFPC W LATACH 2018-2019	49

Kim jesteśmy?

Helsińska Fundacja Praw Człowieka (dalej: HFPC) została założona w 1989 r. Jej powstanie poprzedziła siedmioletnia działalność podziemnego Komitetu Helsińskiego w Polsce, którego misją było monitorowanie wywiązywania się przez władze PRL z zobowiązań dotyczących praw i wolności człowieka określonych w Akcie Końcowym KBWE w Helsinkach.

Po zmianie ustroju politycznego członkowie Komitetu założyli Fundację – niezależną organizację, której misją jest współdziałanie w budowie, umacnianiu i obronie standardów państwa prawa, demokracji konstytucyjnej oraz poszanowania praw i wolności człowieka w Polsce i za granicą.

Co robimy?

HFPC promuje rozwój standardów praw człowieka poprzez programy prawne, rzecznictwo, monitoring, działania edukacyjne, a także współuczestnictwo w międzynarodowych projektach badawczych.

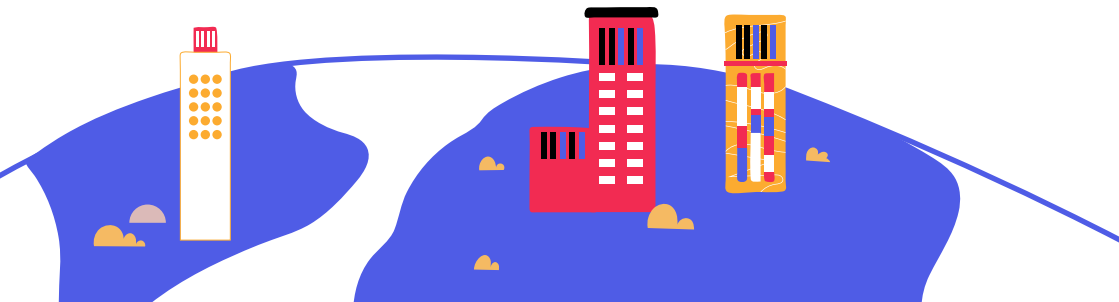
HFPC jest wiodącą w Polsce organizacją zajmującą się litygacją strategiczną w obszarze ochrony praw człowieka. Przez lata swojej aktywności Fundacja dała się poznać jako organizacja ekspercka, ale również podejmująca nowe wyzwania. W 2004 r. HFPC zainicjowała działalność **Programu Spraw Precedensowych**. Od tego czasu regularnie przystępuje do strategicznie ważnych postępowań sądowych i administracyjnych lub je inicjuje. Poprzez swoje uczestnictwo w tych postępowaniach HFPC dąży do uzyskania przetomowych wyroków, zmieniających praktykę lub przepisy prawne w konkretnych kwestiach budzących poważne wątpliwości z punktu widzenia ochrony praw człowieka.

HFPC od zawsze angażowała się również w propagowanie idei litygacji strategicznej wśród obrońców praw człowieka działających w Polsce i innych państwach. Działania HFPC na forum międzynarodowym miały w tym zakresie przede wszystkim charakter edukacyjny. W ramach każdej z siedmiu edycji **Wyższego Międzynarodowego Kursu Praw Człowieka** był prowadzony moduł edukacyjny dotyczących działań prawnych, w tym litygacji strategicznej. Ponadto Fundacja organizowała liczne szkolenia z zakresu prowadzenia działań prawnych w krajach Europy Wschodniej i Azji Centralnej.

HFPC jako *amicus curiae*

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym przez HFPC w ramach litygacji strategicznej jest opinia *amicus curiae*. Pozwala ona wyrazić organizacji pozarządowej pogląd w postępowaniu sądowym i zwrócić uwagę sądu na kwestie związane z ochroną praw człowieka.

W swojej działalności HFPC składa opinie przed organami krajowymi (sądami powszechnymi, administracyjnymi, Sądem Najwyższym, Naczelnym Sądem Administracyjnym i Trybunałem Konstytucyjnym) w Polsce i innych państwach (Kazachstanie, Kirgistanie, Tadżykistanie), a także przed organami międzynarodowymi, w szczególności Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej: ETPC). Do tej pory przed ETPC złożyliśmy opinie w sprawach dotyczących: Azerbejdżanu, Estonii, Francji, Islandii, Polski, Rosji, Rumunii, Słowacji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Węgier, Włoch.

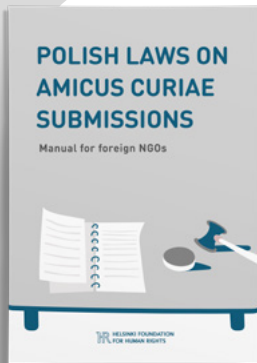
Opinie *amicus curiae* 2018–2019

Znaczenie opinii *amicus curiae* w praktyce HFPC potwierdzają dane statyczne. Tylko w latach 2018 – 2019 złożyliśmy łącznie **61 opinii**.

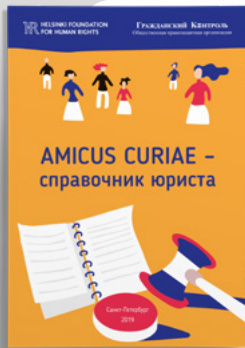
Ze względu na aktualne problemy z zakresu praw człowieka, z którymi konfrontowane są społeczeństwa w państwach, w których działamy, a także z powodu intensywnych przemian zachodzących w systemach prawnych nasze ostatnie opinie dotyczyły w szczególności:

- praw osób pozbawionych wolności;
- prawa do niezależnego sądu i rzetelnego postępowania;
- praw uchodźców i migrantów;
- swobody działania społeczeństwa obywatelskiego;
- swobody wypowiedzi;
- spraw z zakresu dyskryminacji;
- wolności od tortur i sytuacji w tym zakresie w wybranych krajach;
- wolności przemieszczania się;
- charakteru decyzji wydawanych przez organy traktatowe ONZ;
- prawa do sprawiedliwej kompensacji.

W ramach działań edukacyjnych i promujących opinię przyjaciela sądu zorganizowaliśmy międzynarodową konferencję „*Amicus curiae* – osiągnięcia, wyzwania, perspektywy”, w której udział wzięli prawnicy, obrońcy praw człowieka i przedstawiciele środowisk akademickich z krajów Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej. Przygotowaliśmy również podręcznik „*Amicus curiae* – niezbędny prawnik”, w którym przedstawiliśmy polskie i rosyjskie doświadczenie wykorzystania opinii przyjaciela sądu oraz możliwości jakie w tym zakresie stwarzają organy traktatowe ONZ. Jako promocję *amicus curiae* opracowaliśmy animację, dostępną w języku rosyjskim, angielskim i polskim. Przygotowaliśmy również poradnik dla organizacji międzynarodowych i działających w innych państwach, które chciałyby złożyć opinie w postępowaniach przed polskimi sądami.

Poradnik dla organizacji międzynarodowych i działających w innych państwach.

Amicus curiae – niezbędny prawnika.

Międzynarodowa konferencja „Amicus curiae – osiągnięcia, wyzwania, perspektywy”.

Nasz zespół *amicus curiae*

r.pr. Jacek Biatas
Weronika Bilińska
Dominika Bychawska-Siniarska
Julia Cheromukhina
prof. Władysław Czapliński
Maria Ejchart-Dubois
Julia Gerlich
Dorota Głowacka
dr Aleksandra Iwanowska
adv. Jarostaw Jagura
Justyna Jezierska
Adam Klepczyński
dr Piotr Kładoczny
Piotr Kubaszewski
Olga Salomatova
Konrad Siemaszko
dr Marcin Szwed
dr Katarzyna Wiśniewska

Kontakt w sprawie *amicus curiae*:

Dominika Bychawska-Siniarska: dominika.bychawska@hfhr.pl

w sprawach z zakresu wolności słowa

dr Aleksandra Iwanowska: aleksandra.iwanowska@hfhr.pl

w sprawach postępowań toczących się w krajach Europy
Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej

dr Katarzyna Wiśniewska: katarzyna.wisniewska@hfhr.pl

w sprawach dotyczących postępowań w Polsce i przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

**OPINIE *AMICUS CURIAE*
ZŁOŻONE W POSTĘPOWANIACH
PRZED EUROPEJSKIM
TRYBUNAŁEM PRAW
CZŁOWIEKA**

Wolność od tortur

EFEKTYWNOŚĆ POSTĘPOWAŃ W PRZYPADKU ZARZUTÓW O NADUŻYCIĘ SIŁY PRZEZ POLICJANTÓW

Sprawa Kuchta i Mętel przeciwko Polsce
Skarga nr 76813/16

07.02.2015

16.04.2018

Kalendarium sprawy

07.02.2015 interwencja policyjna w sprawie Skarżących; 29.02.2016 postanowienie prokuratury rejonowej o umorzeniu postępowania; 20.07.2016 postanowienie sądu rejonowego o utrzymaniu postanowienia; 02.12.2016 założenie skargi przez Skarżących do ETPC; 08.12.2017 zakomunikowanie skargi rządowi Polski; 16.04.2018 złożenie przez HFPC opinii *amicus curiae*

Opis sprawy

Sprawa dotyczy zarzutu pobicia dwóch mężczyzn przez funkcjonariuszy Policji w trakcie interwencji. Do zdarzenia, które jest podstawą skargi, doszło w Krakowie w 2015 r., gdy policja wtargnęła do mieszkania jednego ze skarżących, ponieważ sądziła, że ukrywa się w nim osoba podejrzana o przestępstwo. Według skarżących po sforsowaniu drzwi funkcjonariusze rozpylili gaz łzawiący (choć w środku znajdowało się m.in. 5-miesięczne dziecko), powalili na ziemię

mężczyznę i zaczęli bić. Wkrótce do mieszkania przybył też drugi skarżący, który został zawiadomiony o tym, co się dzieje. On również został pobity przez funkcjonariuszy. Mężczyźni trafili do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych, lecz wkrótce potem zostali odwiezieni do szpitala, ponieważ w wyniku pobicia ich stan się pogarszał. Prokuratura oraz sąd nie znalazły podstaw do wszczęcia postępowania w sprawie przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy policji i postanowiły umorzyć postępowanie.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w tę sprawę?

Problem przemocy funkcjonariuszy Policji znajduje się w obszarze szczególnego zainteresowania HFPC od początku jej działalności. Niniejsze postępowanie przed ETPC jest ważne z perspektywy prowadzonej obecnie w Polsce dyskusji na temat przemocy Policji. Postępowanie w niniejszej sprawie jest również kolejną okazją, aby ETPC rozważył, czy aktualny stan prawny (w szczególności regulacje Kodeksu karnego) zapewnia skuteczną reakcję na dopuszczenie się czynów naruszających art. 3 EKPC. Wytyczne zawarte w wyroku ETPC będą mogły przyczynić się do zwiększenia efektywności postępowań w innych sprawach.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC wskazała, że:

- organy międzynarodowe zauważały problem nieludzkiego lub poniżającego traktowania przez funkcjonariuszy Policji w Polsce (CPT, CAT, KPCz) i postulowały zmiany w systemie prawnym i praktyce;
- z danych statystycznych uzyskanych przez HFPC wynika, że rocznie ponad 500 skarg jest składanych do Policji w związku z zarzutami nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania;
- ankietowani przez HFPC adwokaci potwierdzili, że w prowadzonych sprawach mieli kontakt z klientami zgłaszający problem złego traktowania przez policjantów, które mogło spełniać cechy określone w art. 3 EKPC.

Opinia *amicus curiae* dostępna w polskiej wersji językowej pod adresem:

https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/04/Amicus_Kuchta_POL.pdf

Prawo do sądu

STATUS KRYMU W ŚWIETLE PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO

Sprawa *Sentsov i Kolchenko przeciwko Rosji*
Skarga nr 29627/16

27.04.2016

02.04.2019

Kalendarium sprawy

27.04.2016 skarga Olega Sentsova i Aleksandra Kolchenko; 19.11.2018 zakomunikowanie skargi przez ETPC; 02.04.2019 złożenie przez HFPC opinii *amicus curiae*

Opis sprawy

Skarżący Oleg Sentsov i Aleksandr Kolchenko złożyli do ETPC skargę, w której zarzucili szereg naruszeń podczas prowadzonego wobec nich postępowania karnego. Pierwszy skarżący podniósł naruszenie art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku ze stosowaniem wobec niego tortur oraz innych form niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy FSB podczas śledztwa oraz braku efektywnego postępowania w tym przedmiocie. Obaj skarżący podnieśli naruszenie art. 6 §1 w związku z osądzeniem ich spraw przez sąd rosyjski, wydanie wyroku skazującego jedynie na podstawie dowodów uzyskanych w wyniku stosowania tortur i przymusu, dowodów sfabrykowanych (materiał biologiczny pierwszego skarżącego na broni palnej), a także skazanie ich z przyczyn politycznych. Pierwszy ze

skarżących zarzucić również naruszenie art. 10 oraz 18 Konwencji w związku z tym, iż jego skazanie miało na celu zastraszenie osób sprzeciwiających się rosyjskiej polityce.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Skargi indywidualne wnoszone do ETPC przez mieszkańców Krymu powinny być rozpatrywane przez pryzmat obecnego statusu półwyspu jako terytorium podlegającemu okupacji. Opinia przyjaciela sądu została wniesiona również z uwagi na bezprecedensową surowość wymierzonych wobec skarżących kar.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

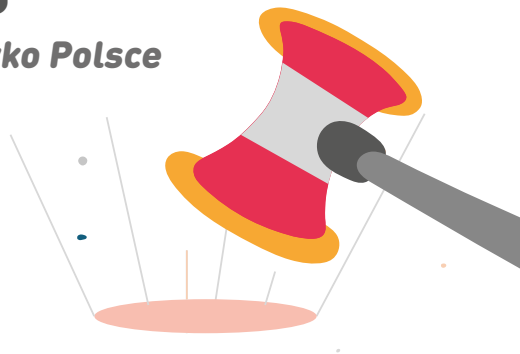
W złożonej w tej sprawie opinii przyjaciela sądu Fundacja zaakcentowała kwestie związane ze statusem Krymu, umożliwiające udzielenie odpowiedzi na pytanie Trybunału, czy sąd rozpatrujący sprawę skarżących był sądem ustanowionym na mocy prawa, zgodnie z art. 6 §1 Konwencji. W związku z tym w *amicus curiae* podkreślono:

- naruszenie szeregu zobowiązań międzynarodowych w wyniku działań Federacji Rosyjskiej i brak okoliczności je uzasadniających;
- wynikającą z prawa międzynarodowego zasadność określenia działań Federacji Rosyjskiej na terytorium Krymu jako aktu agresji oraz uznania aneksji Krymu przez Federację Rosyjską za nielegalną;
- standardy międzynarodowe w zakresie prawa do samostanowienia narodów, ze wskazaniem różnic między prawami narodów a prawami mniejszości narodowych;
- standardy prawa międzynarodowego dotyczące zakazu uznawania skutków czynów niezgodnych z prawem przez inne państwa i instytucje międzynarodowe;
- wynikającą z prawa międzynarodowego zasadność określenia Krymu jako terytorium podlegającego okupacji wojskowej i związanym z tym objęciem jego mieszkańców gwarancjami zawartymi w IV Konwencji genewskiej;
- zawarte w IV Konwencji genewskiej zasady obowiązywania prawa oraz funkcjonowania sądów na terytoriach podlegających okupacji wojskowej.

WYGASZENIE KADENCJI CZŁONKA KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA A PRAWO DO SĄDU

Sprawa Grzęda przeciwko Polsce
Skarga nr 43572/18

06.03.2018

29.11.2019

Kalendarium sprawy

06.03.2018 wygaszenie kadencji dotychczasowym członkom KRS; 04.09.2018 złożenie skargi do ETPC; 09.07.2019 zakomunikowanie sprawy rządowi Polski; 29.11.2019 złożenie przez HFPC opinii *amicus curiae*

Opis sprawy

Skarżący jest sędzią Naczelnego Sądu Administracyjnego. W styczniu 2016 r. został wybrany na członka Krajowej Rady Sądownictwa. Zgodnie z Konstytucją, jego kadencja powinna trwać cztery lata, jednak w grudniu 2017 r. Sejm uchwalił ustawę, która wygasza kadencję wszystkich sędziowskich członków KRS. Nowa ustawa wprowadziła całkowicie odmienny model wyboru sędziów do KRS – od teraz mieli oni być wybierani nie przez innych sędziów, lecz przez Sejm. Nowych członków KRS Sejm wybrał w marcu 2018 r. i wtedy też wygasła kadencja ich poprzedników, w tym skarżącego. Ze względu na to, że ustawa nie zapewniała odwołanym członkom KRS żadnych środków zaskarżenia, skarżący zwrócił się bezpośrednio do ETPC, zarzucając naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 EKPC.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

HFPC złożyła opinię przyjaciela sądu ze względu na doniosłe znaczenie sprawy. Obecny kształt KRS budzi poważne wątpliwości i według wielu ekspertów jest niezgodny z Konstytucją i standardami międzynarodowymi. Kontrowersje te prowadzą także do podważania statusu sędziów powoływanych z udziałem KRS po zmianach z 2018 r. W sprawie *Grzęda* ETPC wprawdzie nie będzie oceniał nowego modelu wyboru członków KRS, ale może rozstrzygnąć, czy wygaszenie kadencji poprzedników odbyło się w zgodzie z Konwencją.

Opinia *amicus curiae* HFPC

W swojej opinii Fundacja:

Wskazała, że ani Konstytucja, ani przepisy ustawy obowiązujące w dniu wyboru skarżącemu, nie zezwalały na odwołanie sędziego wybranego na członka KRS. Co więcej, w świetle orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego skrócenie kadencji konstytucyjnego organu jest dopuszczane jedynie w wyjątkowych przypadkach. Odwołanie sędziego z KRS bez zapewnienia mu drogi sądowej było niezgodne z zasadami praworządności, gdyż razem z innymi zmianami wprowadzonymi ustawą z grudnia 2017 r., doprowadziło do naruszenia niezależności Rady, a tym samym negatywnie wpłynęło także na niezależność sądownictwa. Na kwestię tę wskazał również Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z 19 listopada 2019 r. Wskazała również na nieskuteczność, w obecnych realiach, skargi konstytucyjnej jako mechanizmu ochrony wolności i praw człowieka. Wpływ na to mają m.in. problemy z udziałem w składach orzekających nieprawidłowo wybranych osób, nieprawidłowości w zakresie przydzielania sędziów do rozpatrywania poszczególnych spraw oraz znaczący spadek liczby wydawanych orzeczeń.

Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem:
<http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/11/Grzęda-p.-Polsce-amicus.pdf>

ORZEKANIE PRZEZ WADLIWIE POWOŁANEGO SĘDZIEGO JAKO NARUSZENIE ART. 6 EKPC

Sprawa *Ástráðsson przeciwko Islandii*
Skarga nr 26374/18

31.05.2018

30.12.2019

Kalendarium sprawy

31.05.2018 wniesienie skargi; 19.06.2018 zakomunikowanie skargi rządowi Islandii; 12.03.2019 wyrok Izby ETPC; 09.09.2019 zaakceptowanie wniosku rządu o rozpoznanie sprawy przez Wielką Izbę ETPC; 30.12.2019 złożenie przez HFPC opinii *amicus curiae*; 05.02.2020 rozprawa przed Wielką Izbą ETPC

Opis sprawy

Skarżący został skazany wyrokiem sądu, w składzie którego uczestniczył wadliwie powołany sędzia. Nieprawidłowości te polegały m.in. na tym, że minister, w sposób niezgodny z prawem, przedstawił do powołania kandydatów ocenionych gorzej przez niezależny komitet ekspertów, zamiast tych ocenionych lepiej. Dwóch niepowołanych kandydatów pozwało Skarb Państwa, domagając się zadośćuczynienia i odszkodowania za bezprawne naruszenie ich praw. Sprawa została ostatecznie rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy, który przyznał powodom rację i stwierdził, że w procedurze powołań rzeczywiście doszło do naruszenia prawa. Nieprawidłowo powołani sędziowie w dalszym ciągu jednak orzekali, a jeden z nich wydał wyrok skazujący w sprawie skarżącego. Mężczyzna złożył kasację do Sądu Najwyższego podnosząc zarzut wydania orzeczenia w nieprawidłowym składzie, jednak została ona oddalona. Zdaniem Sądu Najwyższego, choć doszło do nieprawidłowości w procesie powołań sędziów, to jednak nie mają one wpływu

na legalność wydawanych przez nich orzeczeń. Wady prawne nie doprowadziły bowiem do nieważności (nieistnienia) aktów powołań sędziów. 12 marca 2019 r. Izba ETPC orzekła, że wydanie wyroku w składzie z udziałem nieprawidłowo powołanego sędziego naruszało art. 6 EKPC (prawo do sądu ustanowionego ustawą). Rząd Islandii złożył jednak wniosek o rozpoznanie sprawy przez Wielką Izbę, który został zaakceptowany.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

HFPC zaangażowała się w sprawę ze względu na jej precedensowy charakter. ETPC ma szansę na doprecyzowanie swojego orzecznictwa na tle prawa do sądu ustanowionego ustawą. Ponadto, ze względu na aktualną sytuację w sądownictwie rozstrzygnięcie to może mieć też znaczenie dla Polski.

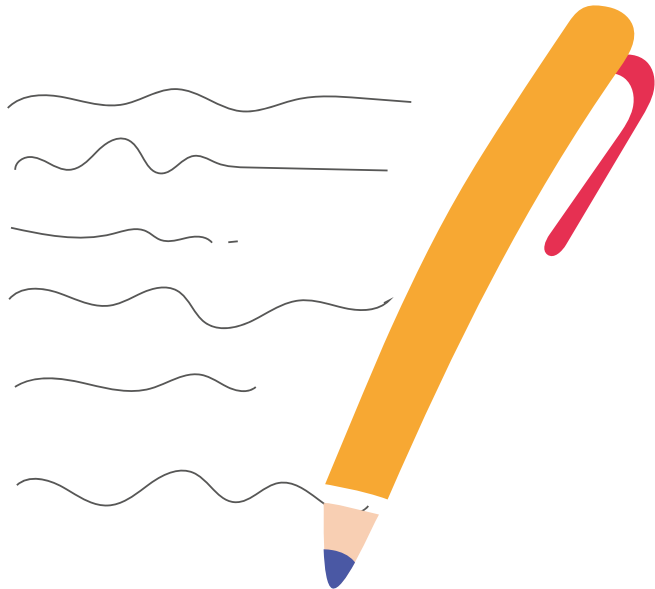
Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC:

- zwróciła uwagę na znaczenie zawistej przed Trybunałem sprawy dla innych państw Rady Europy, w tym Polski. Także w Polsce toczą się spory na temat legalności wyboru i powołania niektórych sędziów. Dotyczy to w szczególności trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego i kilkuset sędziów Sądu Najwyższego i innych sądów, powołanych z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na mocy ustawy z grudnia 2017 r.
- podkreśliła, że w państwie praworządnym obywatele muszą mieć pewność, że sędziowie rozpatrujący ich sprawę zostali powołani zgodnie z prawem. W przeciwnym razie, legitymacja władzy sądowniczej do pełnienia jej funkcji może zostać podważona.
- poważne naruszenia prawa w procesie powołań sędziowskich, zwłaszcza w zakresie przepisów mających zapewnić obiektywność i apolityczność tej procedury, mogą negatywnie oddziaływać na prawo do sądu. Odpowiednie ukształtowanie modelu powołań sędziowskich uznawane jest za jeden z czynników branych pod uwagę przy ocenie niezależności sądu, a zatem naruszenie przepisów w tym zakresie może wpływać także na postrzeganie sądów jako niezależnych.

- nieprawidłowości w procesie powołań sędziowskich mogą zagrażać także bezpieczeństwu prawnemu, gdyż orzeczenia wydane z udziałem sędziów o wątpliwym statusie prawnym mogą być kwestionowane za pomocą zwyczajnych lub nadzwyczajnych środków prawnych.
- kryzys wokół sytuacji polskich sądów i TK pokazuje, że dokonywane przez władzę ustawodawczą i wykonawczą manipulacje w procesie powołań sędziowskich grożą chaosem prawnym.

Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem: https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2020/01/HFPC_Amicus_Astradsson_Iceland.pdf

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego

TRANSKRYPCJA AKTÓW URODZENIA DZIECI URODZONYCH PRZEZ SUROGATKI

Pytanie francuskiego sądu na podstawie
Protokołu 16, pytanie nr P16-2018-001

12.10.2018

31.01.2019

10.04.2019

Kalendarium sprawy

12.10.2018 pytanie francuskiego Sądu Kasacyjnego do ETPC; 03.12.2018 panel 5 sędziów Wielkiej Izby ETPC zaakceptował wniosek francuskiego sądu; 31.01.2019 złożenie opinii *amicus curiae* przez HFPC; 10.04.2019 Wielka Izba ETPC wydaje opinię doradczą

Opis sprawy

Francuski Sąd Kasacyjny zwrócił się do ETPC z wnioskiem o wydanie opinii doradczej w zawistej przed nimi sprawie dotyczącej praw dzieci urodzonych w wyniku surogacji. W sprawie powstała wątpliwość, jak państwa, które nie zezwalają na surogację, powinny postępować z aktami urodzenia dzieci, które zostały urodzone przez surogatki w tych krajach, w których procedura jest legalna. W szczególności nie było jasne, czy dopuszczalna jest odmowa zgody na transkrypcję takiego aktu, a więc wpisanie go do krajowego rejestru stanu cywilnego. Sąd pytał we wniosku, czy w świetle art. 8 EKPC (gwarantującego prawo do ochrony prywatności) dopuszczalne jest dokonanie transkrypcji aktu urodzenia dziecka w ten sposób, że jako ojciec dziecka zostanie wpisany jego ojciec biologiczny, zaś matka zostanie określona jako nieznana. Sąd zmierzał także do ustalenia, czy odpowiedź na pierwsze pytanie uzależniona jest od tego, czy dziecko jest biologicznie spokrewnione z matką przyjmującą (a więc to od niej pochodziła zapłodniona komórka jajowa). Ponadto, sąd prosił ETPC o ustalenie, czy w razie, gdyby taka częściowa transkrypcja naruszała art. 8 EKPC, to metodą na usunięcie tego naruszenia mogłoby być umożliwienie matce przyjmującej adopcji dziecka.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Niniejsza sprawa miała charakter precedensowy z dwóch powodów. Pierwszy miał charakter proceduralny – był to pierwszy przypadek zastosowania procedury określonej w Protokole 16 do EKPC. Drugi łączy się z przedmiotem sprawy, czyli transkrypcją aktów urodzenia dzieci urodzonych przez surogatki. Ponadto, mimo że sprawa dotyczy Francji, opinia wydana przez ETPC może mieć też potencjalnie wpływ na sytuację w Polsce.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC:

- przedstawiła polski stan prawny w przedmiocie surogacji oraz najnowsze orzecznictwo sądów administracyjnych w tym zakresie. Wskazała, że macierzyństwo zastępcze nie jest w Polsce bezpośrednio zakazane, jednak

zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym matką dziecka jest tylko ta kobieta, które je urodziła. Ponadto, uznaje się, że umowy o macierzyństwo zastępcze są niezgodne podstawowymi zasadami porządku prawnego w Polsce, a tym samym – z mocy prawa nieważne. Z tego względu, w przeszłości sądy odmawiały dokonywania transkrypcji zagranicznych aktów urodzenia dzieci urodzonych przez surogatki. W późniejszym orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego doszło jednak do znaczącej ewolucji w tym zakresie. W kilku wyrokach wydanych w 2018 r. NSA stanął bowiem na stanowisku, że odmowa transkrypcji aktu urodzenia dziecka urodzonego przez surogatkę jest niedopuszczalna, gdyż narusza prawa dziecka gwarantowane w Konstytucji i prawie międzynarodowym, w tym m.in. prawo do obywatelstwa i uzyskania dokumentów tożsamości.

- opisała także problemy praktyczne, jakie pojawiają się na etapie wykonania tych wyroków, w szczególności odniosła się do problemu zaproponowanej przez sąd francuski „częściowej transkrypcji” polegającej na wpisaniu do akt stanu cywilnego wyłącznie rodzica biologicznego.
- podkreśliła także, że wątpliwości prawne i etyczne wobec samej surogacji nie mogą uzasadniać podejmowania działań, które szkodziłyby interesom dziecka.
- uznała, że zasady godności i równości zakazują bowiem dyskryminacji dziecka ze względu na sposób jego poczęcia i urodzenia. Dziecko nie może więc być karane za zachowania jego rodziców ani być traktowane jako środek do osiągnięcia celu w postaci zniechęcenia do zawierania umów surogacji.

HFPC stanęła więc na stanowisku, że jeśli dziecko było wychowywane przez biologicznego ojca i matkę przyjmującą od urodzenia, wytworzyła się między nimi równie silna więź emocjonalna co w przypadku rodzin biologicznych, istnieje zagraniczny akt urodzenia stwierdzający, że dziecko zostało urodzone przez surogatkę i legalnie zarejestrowane za granicą, a ponadto wzgląd na dobro dziecka nie uzasadnia odmowy uznania macierzyństwa matki przyjmującej, transkrypcja powinna zostać dokonana w całości, tj. zarówno względem ojca, jak i matki przyjmującej.

Wyrok ETPC

10 kwietnia 2019 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał pierwszą opinię doradczą na podstawie Protokołu Nr 16 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. W odpowiedzi na pytania francuskiego Sądu Kasacyjnego ETPC stwierdził, że w świetle art. 8 EKPC (prawo do prywatności i ochrony życia rodzinnego) prawo krajowe musi przewidywać możliwość prawnego uznania relacji między dzieckiem urodzonym przez surogatkę a kobietą wpisaną w zagranicznym akcie urodzenia jako jego matka. Uznanie to nie musi jednak polegać na zarejestrowaniu kobiety jako matki dziecka w aktach stanu cywilnego. Państwo może wykorzystać w tym celu inne mechanizmy, takie jak np. umożliwienie kobiecie adopcji dziecka, pod warunkiem, że są one skuteczne, szybkie i realizowane zgodnie z interesem dziecka.

Trybunał podkreślił stanowczo, że w sprawach dotyczących dzieci zawsze należy kierować się najlepszym interesem dziecka.

Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/02/Opinia-do-ETPC-w-sprawie-transkrypcji-aktow-urodzenia-dzieci-urodzonych-przez-surogatki.pdf>

Wolność słowa

WOLNOŚĆ WYPOWIEDZI W CZASIE KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

Sprawa *Lefter i inni przeciwko Ukrainie i Rosji*,
skarga nr 30863/14

23.04.2014 24.04.2014

02.05.2018

Kalendarium sprawy

23.04.2014 skarga Sergiija Leftera; 24.04.2014r. skarga Irmy Krat; 05.05.2014 – 01.07.2014 skargi pozostałych skarżących; 09.01.2018 r. zakomunikowanie sprawy przez ETPC; 02.05.2018 złożenie opinii *amicus curiae* przez HFPC

Opis sprawy

W okresie między 23 kwietnia 2014 r. a 1 lipca 2014 r. do ETPC wpłynęło 5 skarg od osób zatrzymanych i pozbawionych wolności przez separatystów z tzw. Donieckiej Republiki Ludowej. Skarżący podnieśli m. in. naruszenie art. 3 Konwencji w związku ze stosowaniem tortur (skarżący Siergiy Lefter), niewłaściwym i poniżającym traktowaniem, przetrzymywaniem w nieludzkich i poniżających warunkach. Na podstawie art. 5 zaskarżyli bezprawne pozbawienie ich wolności. Ponadto, dwoje skarżących, będących dziennikarzami (Siergiy Lefter oraz Irma Krat), zarzuciło naruszenie wobec nich art. 8 w związku z przeszukaniem zawartości ich telefonów i laptopów, dokonany bez ich zgody, a także naruszenie art. 10 Konwencji w związku z prześladowaniem ich za wyrażanie proukraińskich poglądów.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Fundacja chciała przyczynić się do rozwoju gwarancji ETPC chroniących korespondentów wojennych. Szczególny status korespondentów wojennych jest chroniony zarówno przez prawo humanitarne, jak i prawa człowieka. W swojej opinii HFPC przedstawiła standardy wynikające z obu systemów, które zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem ETPC wzajemnie się w tym kontekście przenikają.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

Z uwagi, iż dwoje skarżących było dziennikarzami, HFPC zwróciła uwagę na szczególny aspekt sprawy dotyczący ingerencji w wolność wypowiedzi. W przygotowanym *amicus curiae* Fundacja zaakcentowała w związku z tym następujące zagadnienia:

- rolę dziennikarzy podczas konfliktów zbrojnych, polegającą m.in. na informowaniu społeczności międzynarodowej o rzeczywistym charakterze i przebiegu konfliktu, czy dokumentowaniu naruszeń prawa międzynarodowego;
- dane dotyczące ataków na dziennikarzy oraz przedstawienie sytuacji w tym zakresie w Ukrainie jako zobrazowanie niepokojącego trendu obniżenia poziomu bezpieczeństwa dziennikarzy w tym kraju;
- standardy ochrony dziennikarzy w czasie konfliktów zbrojnych, zawarte w międzynarodowym prawie humanitarnym oraz międzynarodowym prawie praw człowieka, będące warunkiem koniecznym do wykonywania przez nich swojego zawodu i realizacji prawa do swobody wypowiedzi;
- gwarancje ochrony tajemnicy dziennikarskiej jako istotny element wolności mediów oraz warunek pełnienia przez nie funkcji stróża publicznego, a także zagrożenia dla dziennikarskich źródeł informacji w czasie konfliktów zbrojnych.

Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/06/LEFTER-v.-UKRAINE-AND-RUSSIA-amicus-02.05.2018-1.pdf>

ZNIESŁAWIENIE JAKO OGRANICZENIE SWOBODY WYPOWIEDZI

Sprawa Cieśla przeciwko Polsce Skarga nr 70345/17

Kalendarium sprawy

24.10.2014 złożenie skargi do ETPC przez Wojciecha Cieślę; 13.09.2018 komunikacja sprawy rządowi Polski; 20.12.2018 złożenie opinii *amicus curiae* przez HFPC; 22.10.2019 Polska przyznaje naruszenia.

Opis sprawy

Sprawa Cieśla przeciwko Polsce dotyczy skazania dziennikarza za zniesławienie. Zgodnie z art. 212 par. 2 kodeksu karnego dziennikarzowi grozi do roku pozbawienia wolności w razie zniesławienia. W. Cieśla opisał w artykule, który stał się podstawą oskarżenia, proceder przyznawania znaczących odpraw przez jedną ze spółek Skarbu Państwa. Sądy krajowe uznały go za winnego zniesławienia i wymierzyły karę grzywny. Helsińska Fundacja Praw Człowieka próbowała przyłączyć się, jako organizacja społeczna, do postępowania na szczeblu krajowym, nie dostała jednak zgody sądu.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

HFPC zdecydowała się złożyć opinię, ponieważ procesy o zniesławienie są najczęstszą formą wywierania presji na dziennikarzy i w naszej ocenie mają na celu wywołanie tzw. mrożącego skutku. Są one stosowane jako instrument ograniczania swobody wypowiedzi przez polityków krajowych, jak i polityków lokalnych.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC:

- podkreśliła, że w ugruntowanym orzecznictwie ETPC kara pozbawienia wolności za słowa (o ile nie stanowią one mowy nienawiści lub nawoływania do przestępstwa) jest karą nieproporcjonalną;
- wskazała, iż jak wynika ze statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości liczba skazań z art. 212 par. 2 k.k. podwoiła się pomiędzy rokiem 2014 a 2017 (z 58 na 137 prawomocnych skazań). Statystyki te mogą obrazować trend, z którego wynika, iż osoby chcące chronić swoją reputację, uciekają się częściej do środka karnego;
- podkreśliła, że postępowanie o zniestawienie narusza zasadę domniemania niewinności, ponieważ ciężar dowodu (iż nie popełnił przestępstwa) spoczywa na oskarżonym dziennikarzu, a nie na osobie wnoszącej prywatny akt oskarżenia;
- przypomniała, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dziennikarz nie ma obowiązku referować bezbłędnie faktów, ale powinien móc wykazać, że działa z poszanowaniem zasad rzetelności dziennikarskiej, w szczególności w zakresie weryfikacji źródeł;
- wskazała na potrzebę szerokiej interpretacji przez sądy krajowe pojęcia działania w interesie publicznym przez dziennikarza. W tym uznania, że opisy spraw związanych z działalnością spółek państwowych mieszczą się w interesie publicznym.

Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2020/03/2018_12_Ciesla.pdf

Wolność zgromadzeń i stowarzyszania się

OGRANICZENIA DLA DZIAŁANIA SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

Sprawa Levada przeciwko Rosji

Skarga nr 16094/17

21.02.2017

13.11.2018

Kalendarium sprawy

21.02.2017 złożenie skargi do ETPC przez Levada Centre; 19.06.2018 komunikacja sprawy Rządowi Rosji przez ETPC; 13.11.2018 złożenie przez HFPC opinii *amicus curiae*.

Opis sprawy

Sprawa *Levada przeciwko Rosji* dotyczy rosyjskiej ustawy o organizacjach pozarządowych. Zgodnie z tym aktem prawnym, wszystkie organizacje pozarządowe „zaangażowane w działalność polityczną”, które pozyskują środki finansowe ze źródeł zagranicznych, podlegają rejestracji jako „zagraniczni agenci”. Ponadto, wszystkie ich publikacje muszą zawierać informację, że pochodzą od „zagranicznego agenta”. Organizacje takie zostały również obciążone szeregiem innych, dodatkowych obowiązków administracyjnych.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

HFPC zdecydowała się złożyć opinię, ponieważ wyrok ETPC w omawianej sprawie może mieć znaczenie nie tylko dla Rosji, ale także dla całej Europy. Orzeczenie Trybunału może przyczynić się do wzmocnienia standardów ochrony wolności zrzeszania się, a w konsekwencji także zniechęcić inne państwa do wprowadzania podobnych regulacji.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC:

- podkreśliła, że tego rodzaju przepisy ingerują w gwarantowaną na mocy prawa międzynarodowego wolność zrzeszania się oraz, blisko z nią związaną, wolność słowa. Z tego względu, ustawy ograniczające możliwość pozyskiwania przez organizacje pozarządowe środków finansowych zostały skrytykowane przez wiele organów międzynarodowych.
- podniosła, że podobne ograniczenia wprowadzono także m.in. na Węgrzech, gdzie również wzbudziły one kontrowersje. HFPC zauważyła, że zwolennicy ograniczenia dopuszczalności finansowania organizacji pozarządowych z zagranicy nierzadko przywołują przykład obowiązującej w USA ustawy o rejestracji agentów zagranicznych (*Foreign Agents Registration Act*). W praktyce jednak, przepisy amerykańskie interpretowane są zawężająco i nie są stosowane przeciwko organizacjom pozarządowym zajmującym się np. ochroną praw człowieka czy działaniami na rzecz praworządności, lecz przede wszystkim obejmują organizacje, nierzadko komercyjne, zajmujące się lobbieniem politycznym na rzecz obcych państw.
- przywołała przykład Polski, gdzie jak dotychczas nie uchwalono podobnej „ustawy o agentach zagranicznych”, jednakże organizacje pozarządowe otrzymujące środki finansowe z zagranicy były przedmiotem ataków telewizji publicznej, a ponadto władze podjęły pewne działania negatywnie wpływające na wolność działalności NGO.

Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem: <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/11/Amicus-skan.pdf>

Gwarancje proceduralne dotyczące wydalania cudzoziemców

GWARANCJE PROCEDURALNE W SPRAWACH WYDALENIA CUDZOZIEMCÓW UZNANYCH ZA ZAGROŻENIE DLA BEZPIECZEŃSTWA

Sprawa Muhammad i Muhammad przeciwko Rumunii

Skarga nr 80982/12

12.2012

19.06.2019

Kalendarium sprawy

12.2012 uznanie cudzoziemców za osoby stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa i deportacja z Rumunii; 19.12.2012 złożenie skargi do ETPC; 10.07.2015 zakomunikowanie sprawy przez ETPC; 27.02.2019 przekazanie sprawy do rozpoznania Wielkiej Izbie ETPC; 19.06.2019 r. złożenie opinii przyjaciela sądu przez HFPC i SIP; 25.09.2019 rozprawa przed Wielką Izbą ETPC

Opis sprawy

W grudniu 2012 r. władze rumuńskie wydały skarżących cudzoziemców uznając, że stanowią oni zagrożenie dla bezpieczeństwa. Nie zostali oni w żaden sposób poinformowani o podstawach faktycznych decyzji o wydaleniu, gdyż odpowiednie materiały zostały utajnione i jedynie sąd rozpoznający sprawę miał do nich dostęp. W skardze złożonej do ETPC cudzoziemcy zarzucili władzom rumuńskim naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji poprzez naruszenie gwarancji proceduralnych opisanych w tym przepisie i niepoinformowanie ich o przyczynach wydalenia.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Niniejsza sprawa miała charakter precedensowy, gdyż ilustruje systemowy problem, będący również aktualny na gruncie polskim. Polega on na tym, że cudzoziemcy nie są w żaden sposób informowani o przyczynach i dowodach na podstawie których zostali uznani za zagrożenie dla bezpieczeństwa, przez co nie mają realnej możliwości obrony. Mimo że sprawa dotyczy Rumunii, wyrok ETPC może mieć też potencjalnie wpływ na sytuację w Polsce.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC i Stowarzyszenie Interwencji Prawnej wskazały, że: zgodnie z orzecznictwem Trybunału zainteresowana osoba powinna mieć przynajmniej ograniczoną możliwość poznania faktycznych podstaw decyzji o wydaleniu, tak aby móc odnieść się do argumentów przedstawionych przez władze; podobne, do wyżej wskazanego, stanowisko zajął w swoim orzecznictwie Trybunał Sprawiedliwości UE i ONZ w opiniach swoich organów; zdaniem obu organizacji gwarancje proceduralne z art. 1 Protokołu 7 do Konwencji nie są spełnione, gdy tylko sędziowie mają dostęp do dokumentów niejawnych, które nie zostały ujawnione samym cudzoziemcom.

- Opinia *amicus curiae* dostępna w angielskiej wersji językowej pod adresem: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/06/Muhammad-v-Rumunia-amicus.pdf>

OPINIE *AMICUS CURIAE* ZŁOŻONE PRZED SĄDAMI W POLSCE

Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego

SPRAWA WARUNKOWEGO TYMCZASOWEGO ARESZTOWANIA *Sprawa M.L. (sygn. akt IV Kz 282/19)*

Kalendarium sprawy

15.03.2019 postanowienie sądu rejonowego o warunkowym tymczasowym aresztowaniu M.L. z zastrzeżeniem o zmianie środka zapobiegawczego w chwili wpłacenia poręczenia; 15.03.2019 zażalenie prokuratora na wydane postanowienie z wnioskiem o wstrzymanie jego wykonalności; 16.03.2019 wpłacenie poręczenia majątkowego; 18.03.2019 sporządzenie i podpisanie przez prokuratora protokołu o przyjęciu kwoty poręczenia; pomimo którego mężczyzna nadal nie został wypuszczony na wolność; 18.03.2019 postanowienie sądu rejonowego o wstrzymaniu wykonalności orzeczenia z dnia 15.03.2019 do czasu rozpoznania środka odwoławczego; 19.03.2019 zarządzenie prokuratora w przedmiocie zwrotu kwoty poręczenia majątkowego; 02.04.2019 złożenie opinii przyjaciela sądu przez HFPC; 03.04.2019 postanowienie sądu okręgowego utrzymujące w mocy orzeczenie z dnia 15.03.2019 i wyjście na wolność M.L.

Opis sprawy

W dniu 15 marca 2019 r. M.L. – wydawca dwóch ogólnopolskich tygodników, będący podejrzanym w prowadzonym postępowaniu, został tymczasowo aresztowany. Sąd Rejonowy we Wrocławiu, orzekając o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, zastrzegł, że ulegnie ono zmianie z chwilą złożenia poręczenia majątkowego. Pomimo wpłaty całej sumy i sporządzenia przez prokuraturę protokołu przyjęcia poręczenia, tymczasowe aresztowanie nie zostało uchylone. Sąd wydał za to postanowienie o wstrzymaniu wykonalności orzeczonego środka do czasu rozstrzygnięcia zażalenia złożonego przez prokuraturę, co w tej sytuacji procesowej (po sporządzeniu protokołu przyjęcia sumy poręczenia) jest wprost niezgodne z prawem.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Tematyka tymczasowego aresztowania stanowi jeden z głównych obszarów zainteresowania Fundacji od początku jej działalności. Nasze opinie dotyczą zazwyczaj długotrwałego stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego. Niemniej, kwestia wstrzymania wykonalności tzw. warunkowego tymczasowego aresztowania była także przedmiotem licznych działań HFPC. W 2013 r. wystąpiliśmy do Rzecznika Praw Obywatelskich z prośbą, aby skorzystał on ze swoich ustawowych kompetencji i przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne dotyczącego m.in. możliwości wstrzymania wykonalności postanowienia o warunkowym tymczasowym aresztowaniu po wpłacie kwoty poręczenia. W konsekwencji wniosku HFPC, Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego.

W dniu 26 lutego 2016 r. Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały w powyższej sprawie stwierdzając, że w swoim wniosku Rzecznik Praw Obywatelskich nie przedstawił dostatecznych rozbieżności występujących w orzecznictwie. Pomimo odmowy podjęcia uchwały, w ustnych motywach SN odniósł się do rozstrzyganego zagadnienia. Wskazał, że złożenie poręczenia majątkowego nie oznacza tego samego co wpłata sumy poręczenia. Zdaniem Sądu Najwyższego, chwilą złożenia poręczenia majątkowego jest moment złożenia protokołu przyjęcia

poręczenia, ze wszystkimi elementami, które w tym protokole powinny być zawarte i dopiero od tego czasu postanowienie o warunkowym tymczasowym aresztowaniu nie może zostać wstrzymane.

Sprawa M.L. była pierwszą i jak dotąd jedyną sprawą, w której – pomimo protokolarnego przyjęcia poręczenia przez prokuraturę – podejrzany był dalej pozbawiony wolności.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC wskazała, że:

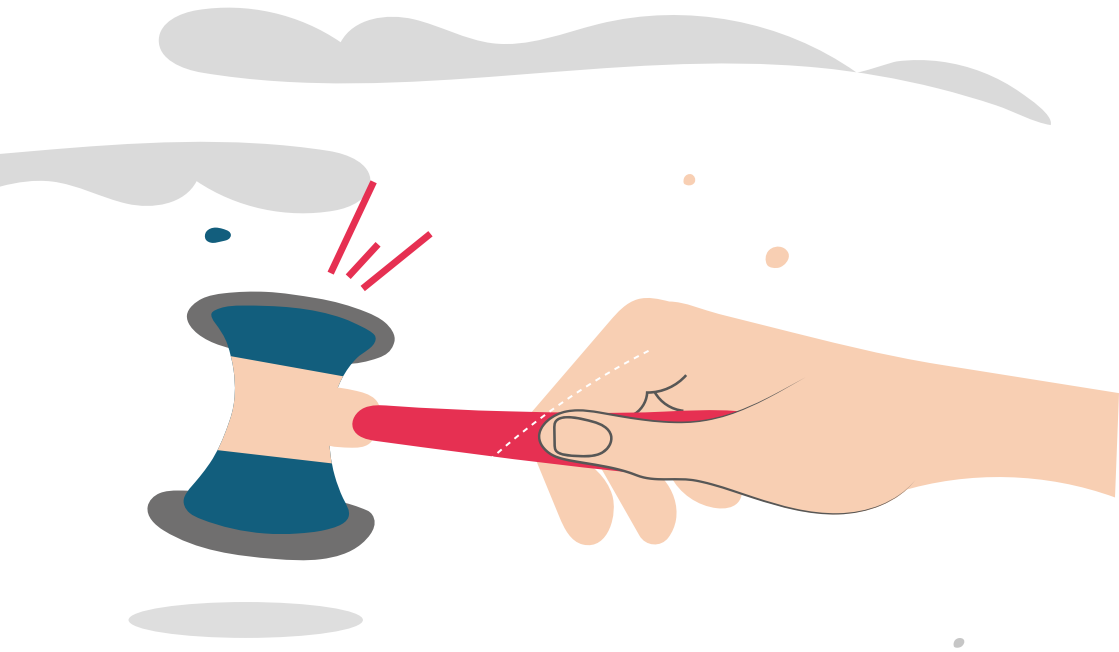
- z chwilą sporządzenia protokołu o wptaceniu poręczenia warunkowe tymczasowe aresztowanie przekształca się w poręczenie majątkowe, do którego mają zastosowanie jedynie przepisy dotyczącego tego środka zapobiegawczego (art. 266-270 k.p.k.);
- w sytuacji, gdy sąd odwoławczy rozpoznaje zażalenie na postanowienie o warunkowym przedłużeniu tymczasowego aresztowania już po spełnieniu określonego w nim warunku, dostrzegana przez sąd odwoławczy potrzeba uchylecia warunku musi skutkować wydaniem wobec podejrzanego postanowienia o ponownym zastosowaniu tymczasowego aresztowania (które jednocześnie będzie podlegać zaskarżeniu);
- w sprawie Baranowski p. Polsce Trybunał podkreślił, że ograniczenie dopuszczalności ingerencji w wolność człowieka wymaga zachowania proporcjonalności, natomiast w sprawie Soumare p. Francji ETPCz wyjaśnił, że art. 5 ust. 4 EKPCz wymaga, aby osoba pozbawiona wolności rzeczywiście miała możliwość spowodowania kontroli sądowej legalności detencji, a także by odwołanie to mogło – przynajmniej potencjalnie – doprowadzić do uzyskania zwolnienia albo stwierdzenia, że pozbawienie wolności naruszało prawo w wypadkach kontroli następczej.

Orzeczenie Sądu Okręgowego

W dniu 2 kwietnia 2019 r. Helsińska Fundacja Praw Człowieka przedstawiła Sądowi Okręgowemu opinię przyjaciela sądu. Na posiedzeniu 3 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu rozpoznał zażalenie prokuratury na postanowienie z dnia 15 marca 2019 roku. W orzeczeniu podtrzymano postanowienie sądu I instancji, a M.L. wyszedł na wolność.

Opinia *amicus curiae* dostępna w polskiej wersji językowej pod adresem:

http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/04/1270_001.pdf

Wolność wyrażania opinii

ZNIEWAŻENIE UCZUĆ RELIGIJNYCH Sprawa *Jerzego Urbana i artykułu w tygodniku NIE pt. Bóg umiera ze starości* (sygn.akt VIII K 517/13)

08.2012

23.02.2019

Kalendarium sprawy

08.2012 r. zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa obrazy uczuć religijnych; 22.10.2018 skazanie J. Urbana na 120 tys. zł grzywny. 23.02.2019; opinia przyjaciela sądu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. 12.03.2019 Sąd Okręgowy zwraca sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy.

Opis sprawy

Po zapoznaniu się z ilustracją, w dniach pomiędzy 17 a 23 sierpnia 2012 r., zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa z art. 196 kk złożyło sześć osób, twierdząc, że obrażono ich uczucia religijne. 22 października 2018 r. sąd uznał oskarżonego Jerzego Urbana za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu oraz zasądził karę grzywny w wysokości 120 tys. zł. Według sądu

„przez obrazę uczuć religijnych należy rozumieć takie zachowanie sprawcy, które zarówno obiektywnie, jak i w odczuciu konkretnej osoby lub grupy osób, odbierane jest jako obelżywe i poniżające ich uczucia religijne”. Według sądu J. Urban działał z zamiarem ewentualnym popełnienia czynu. Miał świadomość, że publikacja może obrazić uczucia religijne innych osób. HFPC złożyła opinię przyjaciela sądu przed sądem odwoławczym. 12 marca 2019 r. sąd okręgowy zwrócił sprawę do ponownego rozpoznania.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Przestępstwo obrazy uczuć religijnych jest od dawna krytykowane przez instytucje międzynarodowe takie jak Rada Europy czy OBWE ze względu na surową sankcję karną oraz zakres stosowania. W krajach, w których występuje religia dominująca, w tym w Polsce, postępowania w przedmiocie obrazy uczuć religijnych wszczynane są w większości przypadków w celu jej ochrony. Art. 196 k.k. rzadko używany jest w celu ochrony religii mniejszościowych.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC wskazała, że:

- satyra stanowi kontrypis, który powinien uzasadniać wyłączenie odpowiedzialności znieważenia uczuć religijnych. Wypowiedź oskarżonego ma charakter satyryczny, karykaturalny, a jej celem było zabranie twórczego głosu w dyskusji na temat problemu malejącej liczby praktykujących chrześcijan, wypowiedź ta nie jest zatem nieuzasadniona konstytucyjnie i nie jest jedynie nastawiona na dokuczanie innym;
- art. 54. ust. 1 Konstytucji chroni wypowiedzi głęboko szokujące. Art. 53 Konstytucji nie gwarantuje wolności od krytyki w zakresie spraw religijnych, wręcz przeciwnie przepis ten w zw. z art. 54 ust 1 Konstytucji gwarantuje pluralizm światopoglądowy;
- art. 53 Konstytucji nie zabrania posiadania przekonań o charakterze skandalicznym czy obrazoburczym, jeżeli tylko nie są one narzucane osobom o odmiennych poglądach;
- kara orzeczona przez sąd pierwszej instancji stanowi nieproporcjonalną ingerencję w swobodę wypowiedzi oskarżonego.

Opinia *amicus curiae* dostępna w polskiej wersji językowej pod adresem: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/03/Opinia-przyjaciela-s%C4%85du-HFPC_JU.pdf

Wolność zgromadzeń

Sprawa zakazu Marszu Równości w Rzeszowie (sygn. akt I Ns 185/19)

Kalendarium sprawy

23.05.2019 do Urzędu Miasta Rzeszowa wpływa zawiadomienia o zgromadzeniu publicznym zaplanowanym na 22.06.2019; 05.06.2019 Prezydent Miasta Rzeszowa zakazuje organizacji zgromadzenia; 06.06.2019 złożenie przez organizatora odwołania do Sądu Okręgowego w Rzeszowie; 07.06.2019 złożenie opinii *przyjaciela sądu* przez HFPC; 08.06.2019 uchylenie przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie decyzji o zakazie organizacji zgromadzenia; 22.06.2019 Marsz Równości w Rzeszowie.

Opis sprawy

W dniu 23 maja 2019 r. do Urzędu Miasta Rzeszowa złożono zawiadomienie o zgromadzeniu publicznym zaplanowanym na 22 czerwca 2019 r. Marsz Równości miał przejść ulicami Rzeszowa, a jego celem miało być zwrócenie uwagi na dyskryminację osób LGBTQ. Decyzją z dnia 5 czerwca 2019 r. Prezydent Miasta Rzeszowa zakazał organizacji zgromadzenia. Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazano, że odbycie zaplanowanego zgromadzenia „może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi oraz mieniu w znacznych rozmiarach.” W decyzji podkreślono, że na organach państwowych spoczywa obowiązek dbania o bezpieczeństwo i porządek. Od powyższej decyzji organizator Marszu Równości odwołał się do Sądu Okręgowego w Rzeszowie.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

Tematyka wolności zgromadzeń oraz ochrony osób należących do mniejszości seksualnych przed dyskryminacją wchodzi w zakres zadań statutowych HFPC. Fundacja występuje z wieloma opiniami *amicus curiae* w sprawach zakazu organizacji pokojowych zgromadzeń publicznych w Polsce. W naszych stanowiskach wskazujemy na nieocenioną rolę wolności zgromadzeń w demokratycznym państwie prawnym, która istotnie przyczynia się do budowy społeczeństwa obywatelskiego.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC wskazała, że:

- wolność zgromadzeń gwarantuje faktyczny udział obywateli w życiu społecznym i politycznym, jest konieczna dla wyrażenia poglądów oraz oddziaływania na sferę publiczną;
- wolność zgromadzeń podlega ochronie konstytucyjnej i prawnomiędzynarodowej, a zatem wszelkie jej ograniczenia powinny stanowić absolutny wyjątek, oceniany w świetle zasady proporcjonalności;
- na organach władzy publicznej ciąży obowiązek zapewnienia ochrony grupom organizującym demonstracje i biorącym w nich udział, bo tylko w ten sposób można realnie gwarantować wolność zgromadzeń, bez względu na stopień kontrowersyjności przedstawianych publicznie poglądów i opinii;

Orzeczenie Sądu Okręgowego w Rzeszowie

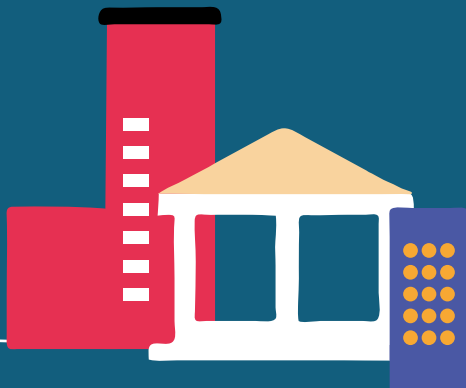
W dniu 8 czerwca 2019 r. Sąd postanowił uchylić decyzję o zakazie organizacji zgromadzenia. Urząd miasta nie złożył odwołania od przedmiotowego orzeczenia. Marsz Równości w Rzeszowie odbył się w zaplanowanym terminie – 22 czerwca 2019 r. W uzasadnieniu postanowienia Sąd odwołał się do gwarancji wolności zgromadzeń wynikającej z prawa międzynarodowego oraz Konstytucji RP. Sąd podkreślił, że: „W demokratycznym państwie prawa wolność należy do podstawowych wartości. Jej zasadniczy atrybut stanowi swoboda publicznego wyrażania poglądów, a także gromadzenia się w tym celu”. Zdaniem Sądu, „stwarza ona obywatelom możliwość uczestniczenia w życiu publicznym, pozwa-

la na realizację innych wolności i praw”. W orzeczeniu wskazano również, że „wszelkie ograniczenia wolności zgromadzeń muszą spełniać test niezbędności i proporcjonalności i powinny być traktowane jako absolutny wyjątek”. Zwrócono także uwagę na to, że „organy władzy publicznej, dokonując oceny, czy zgłoszone zgromadzenie zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach powinny odnosić się do zachowania organizatorów i uczestników zgromadzenia, nie zaś do zachowania osób trzecich próbujących udaremnić przeprowadzenie demonstracji”.

Opinia *amicus curiae* dostępna w polskiej wersji językowej pod adresem: https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/06/Marsz-R%C3%B3wno%C5%9Bci-w-Rzeszowie_opinia-HFPC.pdf

**OPINIA *AMICUS CURIAE*
ZŁOŻONA PRZED SĄDEM
KRAJOWYM W KIRGISTANIE**

CHARAKTER DECYZJI KOMITETU PRAW CZŁOWIEKA I PRAWO DO SPRAWIEDLIWEJ KOMPENSACJI

Sprawa obywatela Kirgistanu T. Akmatova
(№-ГД-839/18Б3)

Kalendarium sprawy

07.04.2011 skarga do Komitetu Praw Człowieka; 29.10.2015 decyzja Komitetu Praw Człowieka; 29.01.2018 pozew przeciwko Ministerstwu Finansów; 24.09.2018 r. złożenie *amicus curiae* przez HFPC; 16.10.2018 wyrok sądu krajowego; 24.07.2019 wyrok Sądu Najwyższego

Opis sprawy

S. Akmatov wniósł do Komitetu Praw Człowieka skargę, w której wskazywał na naruszenia art. 6 pkt 1 oraz art. 7 MPPOiP w odniesieniu do swojego syna T. Akmatova. Skarżący podniósł, że jego syn został zatrzymany i ciężko pobity przez funkcjonariuszy milicji. W wyniku odniesionych obrażeń zmarł w dniu zatrzymania wieczorem. W wydanej w tej sprawie decyzji Komitet Praw Człowieka ONZ wskazał na naruszenie art. 6 pkt 1 oraz art. 7 MPPOiP oraz zobowiązał władze Kirgistanu do przeprowadzenia rzetelnego, niezależnego i efektywnego śledztwa w sprawie przyczyn śmierci ofiary, pociągnięcie sprawców do odpowiedzialności oraz zapewnienie adekwatnej kompensacji. W związku z niezrealizowaniem zaleceń KPC brat ofiary złożył pozew o przyznanie adekwatnej kompensacji. W odpowiedzi Ministerstwo Finansów wskazało na nieobligatoryjny charakter zaleceń Komitetu.

Dlaczego HFPC zaangażowała się w sprawę?

W części krajów, w których działa HFPC zauważalna jest niepokojąca tendencja negowania charakteru decyzji KPC jako prawnie wiążących dla państwa-strony MPPOiP. Decyzje te traktowane są jedynie jako potwierdzenie zaistniałych faktów i rekomendacja dla państwa, a nie zobowiązanie do podjęcia określonych działań. Jest to tym bardziej niepokojące, że w krajach Azji Centralnej system ochrony ONZ jest jedynym dostępnym dla ofiar naruszeń praw człowieka.

Opinia *amicus curiae* złożona przez HFPC

W swojej opinii HFPC zwróciła uwagę na kwestie związane z charakterem decyzji KPC, podkreślając iż mają one naturę konstatacji, a nie rekomendacji, w związku z czym podlegają wykonaniu przez państwo-stronę. W *amicus curiae* omówiono przy tym:

- wynikające z prawa międzynarodowego oraz krajowego zobowiązanie Republiki Kirgistanu do respektowania przyjętych na siebie zgodnie z umowami międzynarodowymi obowiązków;
- zobowiązania Republiki Kirgistanu wynikające z ratyfikacji MPPOiP oraz Pierwszego Protokołu Fakultatywnego do Paktu;
- standardy międzynarodowe dotyczące prawa do sprawiedliwej kompensacji;
- standardy międzynarodowe określające odpowiedzialność państwa za śmierć osoby pozbawionej wolności i jego obowiązki z tego wynikające.

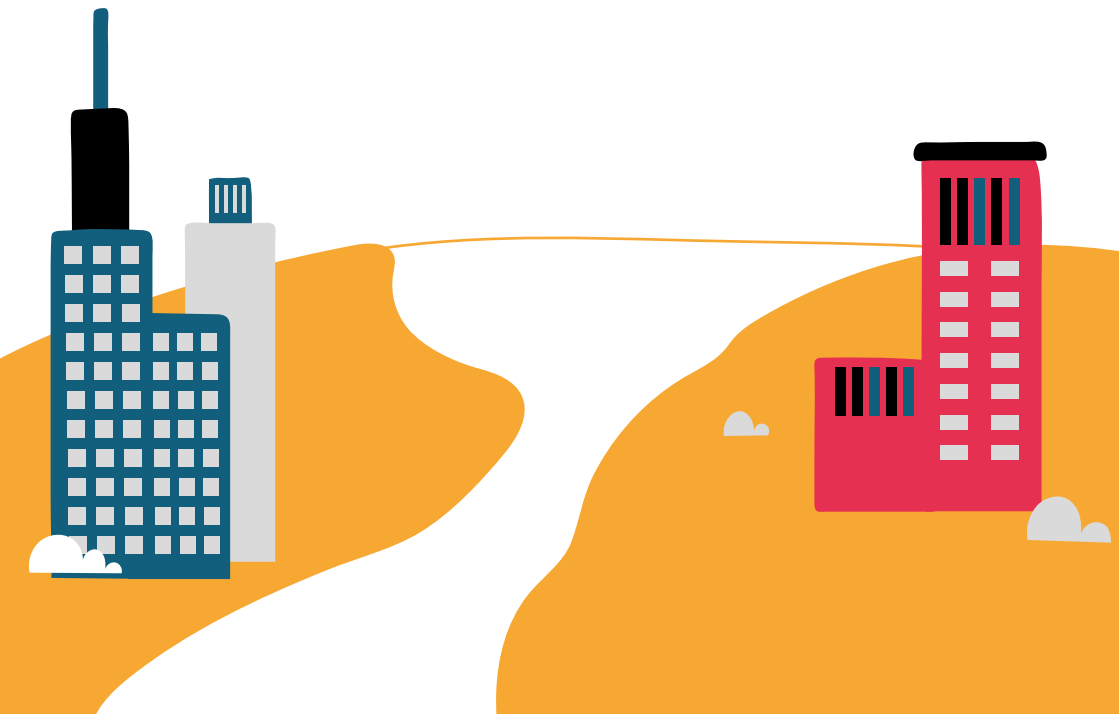
Orzeczenia sądów krajowych

W sprawie zostało wydane precedensowe orzeczenie przyznające kompensację rodzinie ofiary, mimo iż do tego czasu postępowanie karne nie zostało zakończone i sprawcy nie byli pociągnięci do odpowiedzialności. W wyroku sąd wskazał, iż ratyfikując MPPOiP oraz Pierwszy Protokół fakultatywny Republika Kirgistanu zobowiązała się do przestrzegania i wypełniania zaleceń wydanych przez KPC w wyniku rozpatrzenia skarg indywidualnych. W opinii sądu nierzetelne prowadzenie postępowania karnego w tej sprawie, w tym wielokrotne jego wznawianie stanowiło przejaw bezdusznego traktowania rodziny ofiary oraz niweczyło wszelkie starania państwa w zakresie ochrony praworządności

oraz zaufania obywateli do państwa. Orzeczenie to było podtrzymane wyrokiem Sądu Najwyższego.

Powyższe decyzje sądowe otworzyły drogę do uzyskania sprawiedliwej kompensacji przez rodziny innych ofiar, w odniesieniu do których zostały wydane decyzje KPC. W dniu 21.10.2019 sąd wydał analogiczne orzeczenie w sprawie R. Ernazarova. W tej sprawie HFPC również złożyła opinię *przyjaciela sądu*.

Opinia *amicus curiae* dostępna w języku rosyjskim pod adresem: https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/10/Amicus-curiae-T.A._zanonimizowany.pdf

**POZOSTAŁE OPINIE
AMICUS CURIAE ZŁOŻONE
PRZEZ HFPC W LATACH
2018–2019**

Sprawy, w których złożyliśmy opinie *amicus curiae* przed ETPC:

Sprawy dotyczące Polski

- Alina Dłużewska v. Polska, skarga nr 39873/18, przedmiot opinii: tymczasowe aresztowanie osób starszych, wolność od tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania – https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/08/amicus-curiae_en.pdf
- A.K. v. Polska, skarga nr 904/18, przedmiot opinii: ochrona ofiar przemocy domowej – https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/01/A.-K.-p.-Pol-sce-amicus_EN.pdf
- Segev Schlittner-Hay i Matan Schlittner-Hay v. Polska, skargi nr 56846/15 i 56849/15, przedmiot opinii: odmowa potwierdzenia obywatelstwa dla dziecka pary LGBT, dyskryminacja, prawo do poszanowania życia prywatnego - https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/08/Schlittner-Hay_Amicus-s-Brief_FINAL_PDF.pdf
- Tomasz Łuczkiwicz i in. v. Polska, skargi nr 1464/14 i dalsze, przedmiot opinii: dostęp do świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, prawo własności, zakaz dyskryminacji - http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/09/%C5%81uczkiwicz-p.-Polsce-amicus_PL_FINAL.pdf
- K. T. i Z. K. v. Polska, przedmiot opinii: stosowanie tortur w Tadżykistanie, w tym wobec oponentów politycznych

Sprawy dotyczące innych państw Rady Europy

- Azad Mursaliyev i inni v. Azerbejdżan, skarga nr 66650/13, przedmiot opinii: sytuacja obrońców praw człowieka, wolność przemieszczania się - https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/12/Mursaliyev-v.-Azerbaijan_final.pdf
- Aynur Ganbarova i inni v. Azerbejdżan, skarga nr 1158/17, przedmiot opinii: wolność słowa, wolność przemieszczania się - <http://beta.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/01/Amicus-Ganbarova.pdf>
- Oksana Fonina v. Ukraina, skarga nr 66264/14, przedmiot opinii: wolność od tortur, nielegalne miejsca pozbawienia wolności na terenie tzw. Donieckiej Republiki Ludowej oraz Ługańskiej Republiki Ludowej - <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/10/Fonina-and-others-v.-Ukraine-and-Russia.pdf>

- Laura Kövesi v. Rumunia, skarga nr 3594/19, przedmiot opinii: niezależność prokuratorów, dostęp do sądu - https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/06/1332_001_1106.pdf
- M.C. v. Rumunia, skarga nr 44654/18, przedmiot opinii: dostęp do edukacji dla dzieci z niepełnosprawnościami, dyskryminacja, prawo do poszanowania życia prywatnego, prawo do nauki - https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2019/07/amicus-curiae_mcprumunia.pdf

Sprawy, w których złożyliśmy opinie *amicus curiae* przed sądami krajowymi:

Sprawy przed sądami polskimi

- Marsz równości w Gorzowie Wielkopolskim, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, przedmiot opinii: prawo do zgromadzeń, zakaz dyskryminacji
- Marsz równości w Gnieźnie, Sąd Okręgowy w Poznaniu, przedmiot opinii: prawo do zgromadzeń, zakaz dyskryminacji
- Marsz równości w Kielcach, Sąd Okręgowy w Kielcach, przedmiot opinii: prawo do zgromadzeń, zakaz dyskryminacji
- Marsz równości w Lublinie, Sąd Okręgowy w Lublinie, przedmiot opinii: prawo do zgromadzeń, zakaz dyskryminacji
- A.K., Sąd Okręgowy w Kielcach, przedmiot opinii: ochrona zatrudnienia pracowników administracji państwowej, prawo do poszanowania życia prywatnego
- Alina Czubiński, Sąd Najwyższy (opinia przedstawiona I Prezes SN ze względu na wątpliwy status Izby Dyscyplinarnej SN), przedmiot opinii: prawo do rzetelnego procesu w postępowaniach dyscyplinarnych oraz standardy międzynarodowe dotyczące dostępu do adwokata
- E.R., P.S., G.M., Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, przedmiot opinii: ochrona zatrudnienia pracowników administracji państwowej, prawo do poszanowania życia prywatnego
- M.T., Sąd Okręgowy w Łodzi, przedmiot opinii: ochrona zatrudnienia sędziów, dyskryminacja ze względu na wiek, prawo do poszanowania życia prywatnego

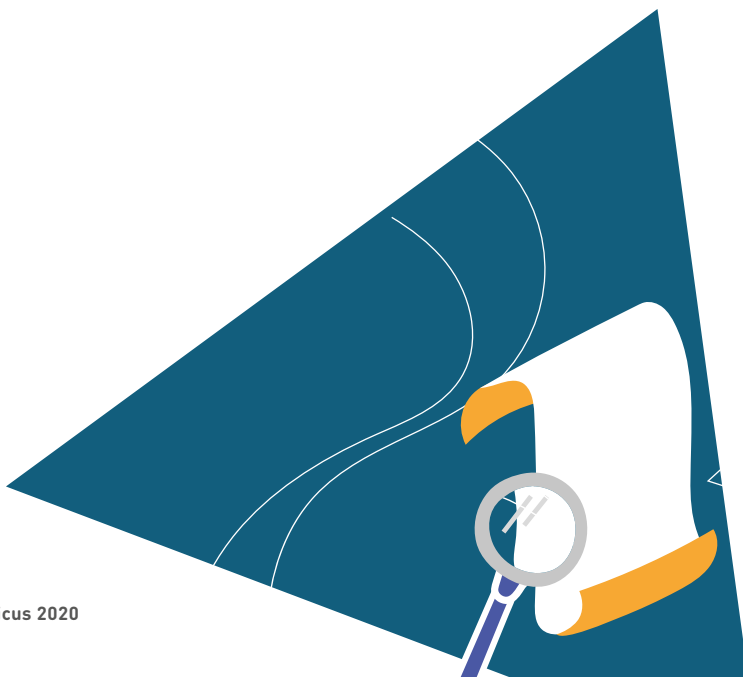
- M.C., Sąd Apelacyjny w Warszawie, przedmiot opinii: prawo do wolności osobistej – standardy międzynarodowe dotyczące stosowania tymczasowego aresztowania
- A.G., Sąd Apelacyjny w Warszawie, przedmiot opinii: prawo do wolności osobistej – standardy międzynarodowe dotyczące stosowania tymczasowego aresztowania
- W.W., Sąd Apelacyjny w Warszawie, przedmiot opinii: prawo do wolności osobistej – standardy międzynarodowe dotyczące stosowania tymczasowego aresztowania
- A.K., Sąd Apelacyjny w Poznaniu, przedmiot opinii: zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania (niewłaściwe leczenie tymczasowo aresztowanego)
- D.C., Sąd Okręgowy w Łodzi, przedmiot opinii: prawo do wolności osobistej – standardy międzynarodowe dotyczące stosowania tymczasowego aresztowania
- Z.K., Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim, przedmiot opinii: zasady przymusowego umieszczenia osób w domach pomocy społecznej, ochrona wolności osobistej w świetle EKPC.
- X.X., Sąd Najwyższy, przedmiot opinii: prawo do poszanowania życia prywatnego, prawo do sprawiedliwej kompensacji dla ofiary pedofilii w Kościele
- W.R., Sąd Okręgowy w Lublinie, przedmiot opinii: redukcja uprawnień i przywilejów funkcjonariuszy służb w ramach tzw. rozliczania się z przeszłością, prawo do poszanowania życia prywatnego, prawo własności
- R.K., Sąd Apelacyjny w Poznaniu, przedmiot opinii: skuteczność i efektywność prawa UE, zasada praworządności, zasada skutecznej ochrony sądowej, zakaz dyskryminacji (kwestia skuteczności prawnej wyroków Trybunatu Konstytucyjnego wydawanych z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania (wybranych na miejsce sędziów już zajęte)
- A.J., Sąd Apelacyjny w Łodzi, przedmiot opinii: skuteczność i efektywność prawa UE, zasada praworządności, zasada skutecznej ochrony sądowej, zakaz dyskryminacji (kwestia skuteczności prawnej wyroków Trybunatu Konstytucyjnego wydawanych z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania (wybranych na miejsce sędziów już zajęte)

- A.S., Sąd Najwyższy, przedmiot opinii: możliwość zakazania zgromadzenia, wolność zgromadzeń (uchwała SN w sprawie możliwości rozpoznania odwołania od zarządzenia zastępczego wojewody o zakazie zgromadzenia po upływie terminu planowanego zgromadzenia)
- Marsz Niepodległości, Sąd Apelacyjny w Warszawie, przedmiot opinii: prawo do zgromadzeń, ograniczenia wolności słowa
- A.B., Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie, przedmiot opinii: konieczność dokonania oceny naruszenia zakazu tortur w przypadku wydalenia cudzoziemca, gwarancje proceduralne dotyczące wydalania cudzoziemców
- A.K., Sąd Okręgowy w Gdańsku, opinia o stanie przestrzegania praw człowieka w Białorusi
- J. Sz., Sąd Rejonowy dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie, przedmiot opinii: dostęp do świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, odpowiedzialność Skarbu Państwa za delikt legislacyjny
- B. W., Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie, przedmiot opinii: ochrona trwałości stosunku zatrudnienia, prawo do równego traktowania
- A.K., Sąd Okręgowy w Opolu, przedmiot opinii: prawo do rzetelnego procesu sądowego
- Tomasz Zimoch p. Polskiemu Radiu, bezprawne zawieszenie dziennikarza mediów publicznych, opinia przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy
- Kamil Dąbrowa p. Polskiemu Radiu, bezprawne zwolnienie z pracy, opinia przed Sądem Okręgowym
- Grażyna Bochenek p. Polskiemu Radiu Rzeszów, sankcja dyscyplinarna wobec dziennikarza mediów publicznych, opinia przed Sądem rejonowym w Rzeszowie
- Dorota Nygren p. Polskiemu Radiu, dyskryminacja w miejscu pracy, Sąd Rejonowy w Warszawie
- Sprawa przekroczenia uprawnień przez policję wobec P.H. w związku z prawem do nagrywania zatrzymania przez policję, Sąd Rejonowy dla Wrocławia
- Piotr Żytnicki – zwolnienie dziennikarza z tajemnicy dziennikarskiej Sąd Rejonowy w Poznaniu

- Grzegorz Rzeczkowski – zabezpieczenie powództwa w postaci zakazu publikacji, opinia przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie
- Mariusz Zielke – zabezpieczenie powództwa w postaci zakazu publikacji, opinia przed opinią przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie
- Paweł Figurski – utrudnianie pracy dziennikarzowi w czasie demonstracji, opinia przed Sądem Okręgowym w Warszawie

Sprawy przed zagranicznymi sądami krajowymi:

- sprawa obywatela Kirgistanu S. Y., przedmiot opinii: wolność od tortur
- sprawa obywatela Tadżykistanu Sz. Z., przedmiot opinii: wolność od tortur, odpowiedzialność państwa za śmierć osoby pozbawionej wolności
- sprawa obywatela Kirgistanu R. E., przedmiot opinii: wolność od tortur, prawo do sprawiedliwej kompensacji, obowiązek wykonywania przez państwo decyzji Komitetu Praw Człowieka
- sprawa obywatela Kazachstanu D. R., przedmiot opinii: niezapewnienie adekwatnej pomocy medycznej osobie pozbawionej wolności, prawo do sprawiedliwej kompensacji, obowiązek wykonywania decyzji Komitetu Praw Człowieka

---

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Zgoda 11, 00-018 Warszawa

Facebook: @hfhrpl

Twitter: @hfhrpl

YouTube: @The HFHR

LinkedIn: Helsińska Fundacja Praw Człowieka